

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintaq investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсикиев Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmatdovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rne	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

RAQAMLASHTIRISH IQTISODIY O'SISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA

Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi

Farg'ona Politehnika Instituti talabasi

Ilmiy rahbar: Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinovna

Farg'ona politehnika instituti assistenti

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot yurtimizdagi xo'jalik yurituvchi subyektlarning samarali faoliyatini tashkil etish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida raqamlashtirishni o'rganishga qaratilgan. Zero, bugungi kunda iqtisodiyotda raqamlashtirish siyosati, hukumati tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar o'rganish, xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini samarali tashkil etishning muhim shartiga aylanmoqda, bu raqobatbardoshligini ta'minlash, rivojlanishning asosidir. Ushbu maqolada muallif ko'rilayotgan masala yuzasidan fikr yuritadi o'z xulosa va tahlillarini bayon etdi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy rivojlanish, raqobatbardoshlik, raqamli iqtisodiyot, biznes jarayonlari, axborot texnologiyalari, raqamli texnologiyalar, raqamli transformatsiya.

Abstract: This research is aimed at studying digitization as a factor of organizing effective activities and increasing competitiveness of economic entities in our country. After all, today the policy of digitalization in the economy, the measures implemented by the government, are becoming an important condition for the effective organization of the activities of economic entities, ensuring competitiveness, and the basis of development. In this article, the author expresses his opinion on the issue under consideration, expressed his conclusions and analysis.

Key words: economic development, competitiveness, digital economy, business processes, information technologies, digital technologies, digital transformation.

Аннотация: Данное исследование направлено на изучение цифровизации как фактора организации эффективной деятельности и повышения конкурентоспособности хозяйствующих субъектов нашей страны. Ведь сегодня политика цифровизации экономики, меры, реализуемые правительством, становятся важным условием эффективной организации деятельности субъектов экономики, обеспечения конкурентоспособности, основы развития. В данной статье автор высказывает свое мнение по рассматриваемому вопросу, высказывает свои выводы и анализ.

Ключевые слова: экономическое развитие, конкурентоспособность, цифровая экономика, бизнес-процессы, информационные технологии, цифровые технологии, цифровая трансформация.

KIRISH

So'nggi yigirma yil ichida jahon iqtisodiyoti tarkibidagi tub o'zgarishlar global ishlab chiqarish va savdo tabiatini o'zgartirdi, sanoat va milliy iqtisodiyotlarning tashkil yetilishini o'zgartirdi. Jahon bozoridagi doimiy o'zgarishlar xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasida turli jihatlar-raqamlashtirish, innovatsiyalar, korxonalarni rivojlantirish, inson resurslari, strategiya va boshqalar bo'yicha kuchli raqobatchilarni yaratadi. Bu o'z navbatida, faoliyat jarayonida innovatsiyalar va ularning raqobatbardoshligini oshirish talab etiladi.

Xo'jalik yurituvchi subyektlarni raqamlashtirish innovatsion jarayonlar va ularning bozorda rivojlanishidagi asosiy faoliyatdir. Fikrimizcha kelajakda alohida xo'jalik yurituvchi subyektlarning raqobatbardoshligi asosan ishlab chiqarish jarayonlarida raqamli texnologiyalardan qanchalik tez foydalanilishiga bog'liq bo'ladi. Ushbu raqamli transformatsiya, o'z navbatida, korxonada buning uchun resurslar mavjudligiga bog'liq. Aksariyat iqtisodchilar raqamli texnologiyalar kelajakda ishlab chiqarish jarayonlarida tobora muhim rol o'ynashiga qo'shiladilar. Shunday qilib, ishlab chiqarish jarayonlari oxir-oqibat nafaqat rivojlangan iqtisodiyotlarda, balki butun dunyoda ko'proq kapital talab qiladigan va texnologik jihatdan to'yingan bo'ladi deb taxmin qilish mumkin. Iqtisodiyotning modernizatsiya sharoiti va bozor iqtisodiyoti har bir yangi xo'jalik yurituvchi subyekt paydo bo'lishi bilan mavjud kuchli raqobat bosimiga uchraydi.

Yuqoridagilardan asoslangan holda bugungi iqtisodiyotning modernizatsiya qilish bosqichida xo'jalik yurituvchi subyektlarning innovatsion raqobatbardosh oshirish O'zbekistonning strategik maqsadlaridan biri bo'lishi lozim va bu tabiiydir. Ushbu maqsadga erishishning bir necha yo'llar bilan mavjud bo'lib, ulardan biri iqtisodiyotni raqamlashtirishdir. Shuni ta'kidlash kerakki, shu bilan birga raqamlashtirish doirasida sodir bo'layotgan jarayonlar umuman iqtisodiyotni emas, balki uning alohida bo'laklari – korxonalarni qamrab olishi kerak. Faqat bu holatda raqamli haqiqatga eng optimal va samarali o'tish bo'ladi, shundan so'ng butun tizim kelajakda tarkibiy rivojlanish jarayonlaridan o'tadi. Afsuski, bugungi kunda ko'plab mahalliy korxonalar raqamli imkoniyatlarga e'tibor qaratmaydilar, bu nafaqat korxonalar inqirozi, balki korporativ madaniyat rivojlanishining past darajasi bilan ham bog'liq.

Hozirgi kunda O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo'nalishlaridan biri shubhasiz innovatsion raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirishdir. Shunday ekan, amaldagi strategiyalar doirasida belgilangan global maqsadga erishish faqat integratsiyalashgan mexanizmlar va tadbirlarni amalga oshirish orqali amalga oshirish mumkin. Ulardan biri iqtisodiy omilarni raqamlarga transformatsiyasini amalga oshirishdir bu orqali butun iqtisodiyotni raqamlashtirishni o'z ichiga olgan tizimni yaratish mumkindir.

Raqamli iqtisodiyot uyg'unlashuvi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyati raqamli texnologiyalar va ma'lumotlarga asoslangan, ishlab chiqarish faoliyatining asosiy omiliga aylanadigan butun iqtisodiy tizimni tavsiflaydi. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot doirasida asosiy yo'nalish axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga emas, balki ushbu texnologiyalar doirasida taqdim yetiladigan tovarlar va xizmatlarga beriladi. Bularning barchasi elektron biznesni yuritishning turli yo'nalishlari bo'lib, korxonalar faoliyatini raqamli mahsulotlardan foydalanishga va uni ishlab chiqarish jarayoniga faol joriy yetishga, faoliyatning asosiy omili ko'rsatgichi sifatida e'tibor qaratish nuqtayi nazaridan amalga oshiradi.

Shunday qilib, iqtisodiyotni raqamlashtirish ko'p o'lchovli hodisadir, bu muqarrar jarayon bo'lib hisoblanadi, chunki u iqtisodiy subyekt tomonidan ishbilarmonlik faoliyati chegaralarini kengaytirish ulkan imkoniyatlar yaratadi vosita bo'lib hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi davlat va jamiyatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari va barqaror dinamikasini oldindan belgilab beradi. Innovatsiyalar bilan bog'liq iqtisodiy jarayonlarni jadallashtirishning harakatlantiruvchi kuchi sifatida zamonaviy raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish xususiyatlari ko'plab zamonaviy tadqiqotchilar, shu jumladan O.V. Bartyuk ^[1], J.U. Qambarova ^[2], A.A. Kisurkin ^[3], I.L. Kovalyov ^[4], L.A. Milnikova ^[5], I.V. Solovyova, L.I. Ushvitskiy ^[6], E.V. Shilova ^[7] va boshqa mualliflar ishlarida ko'rib chiqilgan. Tadqiqot maqsadi – raqamli iqtisodiyotning zamonaviy sharoitida innovatsiyalarni yo'lga qo'yish xususiyatlarini ko'rib chiqishdir.

Mamlakatimizda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasiga muvofiq iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarini raqamlashtirish, davlat axborot tizimlari va elektron xizmatlarni joriy etish, shuningdek, raqamli texnologiyalardan keng foydalanishni ta'minlash bo'yicha xalq ta'limi, davlat xizmatlari, sud, moliya va bank tizimida kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda ^[8].

Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini samarali reyting baholash tizimi hamda uni amalga oshirishning idoralararo mexanizmining yo'qligi iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarni raqamli transformatsiyasi hozirgi holatini chuqur tahlil qilishga to'sqinlik qilmoqda.

Yuqorida keltirilganlardan kelib chiqib va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni ijrosini ta'minlash bo'yicha sanoat korxonalari boshqaruvida raqamli texnologiyalarni joriy etish dolzarb masala hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning maqsadi raqamlashtirish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida rolini, uning asosiy elementlari va iqtisodiy mohiyatini o'rganishdan iborat bo'lib, uning nazariy asoslari maqolada muhokama qilinadi. Ishda yurtimizda ushbu sohada olib borilayotgan islohotlarning tahlil, salbiy omillar tizimli yondashuv uslubida muhokama qilinadi. O'zbekistonning iqtisodiyotni raqamlashtirish siyosatining funksiyalari va tarkibiy bo'limlari, yo'nalishlari hamda korxonalar tomonidan amalga oshiriladigan vazifalar chora-tadbirlar o'rganiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasiga muvofiq iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarini raqamlashtirish, davlat axborot tizimlari va elektron xizmatlarni joriy etish, shuningdek, raqamli texnologiyalardan keng foydalanishni ta'minlash bo'yicha xalq ta'limi, davlat xizmatlari, sud, moliya va bank tizimida kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini samarali reyting baholash tizimi hamda uni amalga oshirishning idoralararo mexanizmining yo'qligi iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarni raqamli transformatsiyasi hozirgi holatini chuqur tahlil qilishga to'sqinlik qilmoqda.

Yuqorida keltirilganlardan kelib chiqib va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni ijrosini ta'minlash bo'yicha sanoat korxonalari boshqaruvida raqamli texnologiyalarni joriy etish dolzarb masala hisoblanadi.

Zamonaviy dunyoda innovatsion texnologiyalar, jamiyatni raqamlashtirish va biznes jarayonlarini rivojlantirish bilan bog'liq barcha masalalar o'ziga xos drayveriga aylanib bormoqda hamda har bir mamlakatning samarali progressiv rivojlanishi uchun zaruriy sharti bo'lib qolmoqda. Ular hozirgi rivojlanish bosqichda va kela-jakda raqobatbardoshlik hamda milliy xavfsizlikni ta'minlaydigan muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tamoyillari mamlakatlar va mintaqalarning umumiy iqtisodiy tuzilishini o'zgarishiga sabab bo'lmoqda. Mehnat bozori asosiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda, natijada iste'mol sohasi ham o'zgarmoqda. Raqamli potentsialdan foydalanadigan xo'jalik yurituvchi subyektlarning raqobatda ustunlikligi oshishi bilan birgalikda, aholi, fuqarolarning farovonligi darajasi oshadi.

Bunday sharoitda har bir rahbardan o'zi boshqarayotgan xo'jalik yurituvchi subyekt nuqtayi nazaridan raqamlashtirishni hisobga olgan holda, bu jarayonning o'ziga xos xususiyatlariga ega ekanligini tushunish muhimdir. Shu o'rinda bizningcha:

Birinchidan, xo'jalik yurituvchi subyektни raqamlashtirish biznes jarayonlarining barcha jabhalarida amalga oshiriladigan innovatsion texnologiyalardan foydalanish foydasiga uning yo'nalishini o'zgartirish natijasidir. Ushbu yondashuv bilan nodavlat korxonalar tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalar yangi mahsulot va xizmatlarni shakllantirishda tarkibiy o'zgarishlarga uchraydi, bu asosan korxona faoliyatining iqtisodiy samarasini uzoq muddatli oshirishga yordam beradi ^[9]. Shu bilan birga, kompaniyaning raqamli transformatsiyasi, uni raqamli iqtisodiyotga o'tkazish jarayoni sifatida, konsepsiyani ishlab chiqish bilan boshlanadigan va uni korxonaning biznes tuzilmasiga real kiritish bilan yakunlanadigan rejalashtirilgan va ancha murakkab algaritim hisoblanadi. Shu bilan birga, bu jarayon uni tashkil etish va keyingi rivojlanishi bilan bog'liq bir qator xususiyatlarni nazarda tutishini ta'kidlash muhimdir.

Ikkinchidan, bu kelajakda ishlab chiqarish faoliyatini tashkil etishga bo'yicha yondashuvlarni o'zgartirish orqali texnologik komponentni mustahkamlashga imkon beradigan korxona ichida ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirishga qaratilgan faoliyatlarni joriy etish zarurdir. Bu har bir texnologik jarayoning o'ziga xosligini hisobga olgan holda, ilmiy yondashuv bilan bir qatorda uni raqamlashtirishga sabab bo'ladi, bizningcha bu eng samarali usuldur.

Uchinchidan, raqamli texnologiyalardan foydalanishga asoslangan boshqaruv tizimini shakllantirish va yaratish zarur, orqali korxonaning moslashuvchanligini oshirishga erishish mumkin bo'ladi. Masalan, integratsiyalashgan monitoring tizimlaridan foydalanish, tahliliy bo'limlarni tashkil etish (asosiy sifat va miqdoriy ko'rsatkichlarni muntazam tahlil qilish orqali), korxona faoliyatida avtomatlashtirilgan boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish, funksional bo'limlarning bandligini tahlil etish va oshirish, korxonaning turli tarkibiy bo'linmalari o'rtasidagi turli masalalardagi bir qator ma'lumotlar almashinuvini soddalashtirish.

Raqamlashtirish va raqamli transformatsiya korporativ dunyodagi o'zgarishlarning harakatlantiruvchi kuchidir, chunki ular butun jamiyat uchun o'zgarishlarga olib keladigan yangi Internet texnologiyalarini yarata-dilar ^[10]. Raqamlashtirish raqamli transformatsiyani butun biznes sohalarining uzluksiz o'zaro bog'liqligi va jarayon ishtirokchilarining raqamli iqtisodiyot talablariga moslashishi sifatida talqin qilish jarayonini tavsiflaydi ^[11]. Raqamlashtirishni raqamli texnologiyalarni tarqatish orqali amalga oshiriladigan turli xil iqtisodiyotlarni, institutlarni va jamiyatlarni tizimli ravishda qayta qurish deb ta'riflash mumkin.

Shunday qilib, xo'jalik yurituvchi subyekt ichida raqamlashtirishga erishishning o'ziga xos xususiyatlari xo'jalik yurituvchi subyektning o'zining to'liq harakat erkinligi taqdim etilishi zarur, chunki u raqamli texnologiyalardan foydalanish strategiyasini o'zining o'ziga xosliklarini hisobga olgan holda shakllantiradi, o'z tizimlarini rivojlantirishga yoki uchinchi tomon resurslaridan foydalanishga qaratadi.

Shuni ta'kidlash mumkinki, ushbu soha uchun xo'jalik yurituvchi subyektning xarajatlari qanchalik yuqori bo'lsa, ma'lumotlar xavfsizligi ko'pincha yuqori bo'ladi. Biroq keraksiz yuqori xarajatlar raqamli texnologiyalarni joriy yetish samaradorligini ko'rsatmaydi; bu ko'rsatkichlarning optimal nisbatlarini topish muhimligini yana bir bor isbotlaydi. Shunday qilib, raqamli ishlab chiqarish dasturlarini ishlab chiqish to'g'ridan-to'g'ri korxonaning ehtiyojlariga, uning faoliyatining o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq va rejalashtirilgan strategiyalarni amalga oshirishda oddiy imkoniyatlar bilan belgilanadi. Biroq raqamlashtirishga erishish yo'nalishlari va usullarini joriy yetishning o'zi ko'pincha umumiy o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bularga quyidagilar kiradi:

1. Ishlab chiqarish jarayonining sikllarini qo'llab-quvvatlash uchun raqamli usullarni joriy yetish (masalan, ishlab chiqarishning barcha bosqichlarini, dizayndan amalga oshirishgacha kuzatishga qaratilgan monitoring elektron tizimlarini joriy etish orqali).

- Elektron hujjat aylanishini joriy yetishga urg'u berish. Ta'kidlash joizki, so'nggi yillarda davlat ham ushbu yo'nalishni rag'batlantirmoqda va davlat xizmatlari joriy etilishi va raqamli platformalari orqali elektron hujjat aylanishini kompleks joriy yetish uchun me'yoriy-huquqiy bazani shakllantirmoqda.
- Korxona ichidagi boshqaruv faoliyati jarayonini raqamlashtirish siyosatini amalga oshirish. Ushbu yondashuv nafaqat monitoring jarayonlarini joriy etishni, balki "raqamli korxona"ni amalga oshirish orqali ishlab chiqarish siklini to'liq avtomatlashtirishni ham o'z ichiga oladi.
- Korxona faoliyatining tashkiliy jihatlar bilan bog'liq bo'lgan korxonaning yaxlit yopiq axborot platformasini yaratish. Bu aloqa jarayonlarini o'rnatish, shuningdek, turli funksional bo'linmalar o'rtasida ma'lumot almashish imkonini beradi.

So'nggi o'n yilliklarda dunyo tez sur'atlar bilan iqtisodiyotning yangi turiga o'tmoqda, uning asosiy vositasi raqamli texnologiyalardir.

Rivojlanishning hozirgi bosqichida raqamli texnologiyalar industrial texnologik o'zgarishlarning asosiy omili, alohida korxonalar va mamlakatlarning raqobat-doshligining eng muhim shartidir. Ular barcha iqtisodiy va ishlab chiqarish jarayonlarini qayta qurishga, mehnat unumdorligini sezilarli darajada oshirishga, sifatning oshishiga hamda tovarlar va xizmatlar tannarxining pasayishiga olib keladi.

Zamonaviy iqtisodiy tizimda, masalan, narsalar Interneti, bulutli xizmatlar, sun'iy intellekt kabi raqamli texnologiyalar tobora keng tarqalmoqda. Raqamli innovatsiyalar nafaqat xalqaro kompaniyani, balki butun jamiyatni rivojlantirish uchun zarurdir, chunki ular imkoniyatlarni kengaytirish va inson ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi ^[12, 13]. Korxonalar uchun innovatsiyalar ularga rivojlanishning yangi bosqichiga chiqishga imkon beradi, chunki ular mijozlar bazasini ko'paytirish, ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish, bozor ulushini oshirish yoki yangi savdo bozoriga kirish imkoniyatini beradi, bu esa oxir-oqibat moliyaviy natijalar va rentabellikka ta'sir qiladi.

Faoliyatining ma'lum bir bosqichida bozorda samarali uzoq muddatli mavjudligi bo'lgan har qanday kompaniya u yoki bu innovatsion strategiyani tanlaydi. Innovatsiyalarga kompleks yondashuv tamoyiliga amal qilgan holda, maqbul yechim innovatsion siyosatni amalga oshirishda faol va passiv strategiyalarning kombinatsiyasi deb taxmin qilish mumkin. Ushbu yondashuv innovatorlarga noyob raqobatdosh ustunlikni beradi, chunki u nafaqat ilmiy va texnik ustunlikni, balki kuchli innovatsion marketing pozitsiyalarining mavjudligini ham nazarda tutadi.

Xalqaro amaliyot va global iqtisodiyot shuni ko'rsatmoqdaki raqamli o'zgarishi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlarning innovatsion boshqaruv yuqori samaradorlik asosiy shartlaridan biridir. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning ilg'or ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish, innovatsiyalar, tadqiqotlar va ishlanmalar, shuningdek, tadbirkorlik tashabbuslarining barcha darajalarida qo'llab-quvvatlandi va rag'batlantirildi.

Xulosa va takliflar. Xulosa sifatida yuqorida aytilganlarning barchasi hisobga olib, u yoki bu tarzda, nafaqat raqamlashtirish jarayoni, balki xo'jalik yurituvchi subyekt ichida innovatsiyalarni joriy etish bilan ham chambarchas bog'liq. Xo'jalik yurituvchi subyektning raqamlashtirish orqali innovatsion siyosatini amalga oshirish-bu mahsulot ishlab chiqarish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratishda namoyon bo'ladigan, ham sifat, ham miqdoriy tomondan subyektning rivojlantirishni yanada jadallashtirish usullaridan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, bu xo'jalik yurituvchi subyektning bozor ichidagi raqobatbardoshligini oshirishga imkon beradi. Bozor pozitsiyalarini mustahkamlash xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatini yanada kengaytirish uchun mumkin bo'lgan rag'batlardan biri ekanligini tushunish muhimdir.

Shunday qilib, bugungi kunda iqtisodiyotni raqamlashtirish davlat o'z investitsiyalarini kiritishi, xo'jalik yurituvchi subyektning raqamlashtirishni qo'llab-quvvatlashi kerak bo'lgan eng muhim sohalardan biri, deb aytishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Бартюк О.В. Факторы инновационного экономического роста России [Электронный ресурс] // Интернет-журнал "Науковедение". – 2014. – № 6. – URL: http://naukovedenie.ru/PDF/65PV_N614.pdf
- Камбарова Ж.У. SWOT-анализ современного состояния национальной инновационной системы Кыргызской Республики в условиях Евразийского Экономического Союза (ЕАЭС) // Экономический вестник. – 2018. – № 3. – Б. 15– 17.
- Кисуркин А.А. Факторы, влияющие на инновационное развитие региона, и их классификация по уровням управления [Электронный ресурс] // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 2. – URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=5762>
- Ковалев И.Л. Цифровая трансформация как катализатор инновационных процессов в экономике // Большая Евразия: Развитие, безопасность, сотрудничество. – 2019. – № 2-1. – Б. 374–380. 5. Мыльникова Л.А. Инновации и цифровизация российской экономики // Экономический журнал. – 2019. – № 1 (53). – С. 107–119.

5. Ушвицкий Л.И., Тер-Григорьянц А.А., Соловьева И.В. Факторы и условия инновационного развития экономики // Мир науки, культуры, образования. – 2014. – № 6 (49). – Б. 271–276. 7. Шилова Е.В., Дьяков А.Р. О феномене четвертой промышленной революции и его влиянии на экономику и управление // Вестник Прикамского социального института. – 2018. – № 3 (81). – Б. 86–95.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2019-yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
7. Ушвицкий Л.И., Тер-Григорьянц А.А., Соловьева И.В. Факторы и условия инновационного развития экономики // Мир науки, культуры, образования. – 2014. – № 6 (49). – Б. 271–276. 7.
8. Шилова Е.В., Дьяков А.Р. О феномене четвертой промышленной революции и его влиянии на экономику и управление // Вестник Прикамского социального института. – 2018. – № 3 (81). – Б. 86–95.
9. Qudbiyev, N. T., Qudbiyeva, G. A. Q., & Abduraximov, B. U. O. (2022). Logistika raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi. Scientific progress, 3(1), 133-142.
10. Tohirovich, Q. N., & Ibroximovna, N. I. (2022). Raqamli Iqtisodiyotda Eksport Va Importni Soliqqa Tortish Xususiyatlari // Архив научных исследований, 5(5).
11. Tohirovich, Q. N. (2024). The Role of Performance Assessment in the Personnel Management System. American Journal of Integrated STEM Education, 1(1), 43-51.
12. Kurpayanidi, K. I. (2020). To issues of development of entrepreneurship in the regions: theory and practice of Uzbekistan (on the materials of Andizhan region). ISJ Theoretical & Applied Science, 6(86), 1-10.
13. Toxtasinovna, U. D. (2022). Реал сектор тармоқларида кластерларни ташкил этиш ва уларнинг хусусиятлари. World scientific research journal, 3(1), 64-70.
14. Uzganbayeva, Dilnoza To'xtasinovna направления развития плодовоощных кластеров в узбекистане // nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali. 2023. №1.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.